

NOVI GRAĐANSKI ZAKONIK REPUBLIKE SRBIJE I RAZLOZI ZA NJEGOVO DONOŠENJE

Danas smo kao zemlja pred nezaobilaznim izazovom pripreme i donošenja građanskog zakonika. U tom poslu i poduhvatu najvažnija je opredeljenost Republike Srbije i drugih država da pristupe evropskim integracijama i postanu članice Evropske unije, te je stoga pitanje nacionalnih prava i njihove harmonizacije s pravom EU postalo vrlo značajno.

Ključne reči: zakon, kodifikacija, građanski zakonik, pravne norme

Nebojša Z. Stevanović

*diplomirani pravnik,
specijalista za životna
osiguranja, Sektor
za razvoj u Direkciji
za životna osiguranja,
Kompanija „Dunav
osiguranje“ a. d. o.*

Donošenje građanskih zakonika dugo je predstavljalo krupno nacionalno pitanje. Nije bilo države koju nije obuhvatalo ushićenje, polet i zanosni nacionalni osećaj kada su takvi zakonici donošeni i proglašavani. Bilo je to zlatno doba građanskih kodifikacija, kada su doneti francuski, austrijski, nemački, švajcarski građanski zakonik (GZ). Velikom, gotovo mitološkom značaju građanske kodifikacije doprinosili su razni i veoma bitni razlozi, od potrebe da se narod u zemlji čvršće ujedini, do potrebe za napretkom, kako u ekonomskom tako i u kulturnom smislu. Taj kodifikatorski „nagon“ prelio se i u Srbiju i Crnu Goru, tako da su u tom razdoblju, u XIX veku, doneti i Srpski građanski zakonik i Opšti imovinski zakonik za Crnu Goru.

Danas smo kao zemlja pred nezaobilaznim izazovom pripreme i donošenja građanskog zakonika. U tom poslu i poduhvatu najvažnija je opredeljenost Republike Srbije i drugih država da pristupe evropskim integracijama i postanu članice Evropske unije, te je stoga pitanje nacionalnih prava i njihove harmonizacije s pravom EU postalo vrlo značajno.

Pre nekoliko godina, tokom 2006, Vlada Republike Srbije donela je akt, preciznije Odluku kojom se reguliše pitanje kodifikacije građanskog prava. Tada je počeo rad na stvaranju građanskog zakonika RS.

Neophodnost pristupanja izradi ove kodifikacije postoji iz više razloga, a kao bitni i najznačajniji mogu se navesti sledeći:

- 1) Još davne 1844. godine Srbija je donela Građanski zakonik, koji je u tom trenutku predstavljao blistavu tekovinu evropske pravne civilizacije u oblasti građanskog prava. Zakonik je u stvari prihvaćeni austrijski građanski zakonik. Bio je u primeni jedan vek, sve do 1946. godine, kada ga je revolucionarna vlast ukinula. Građanski zakonik omogućio je da se Srbija, kao i ostali delovi bivše Kraljevine SHS koji su ga primenjivali, tretira kao deo evropskog, kontinentalnog prava i pravnog miljea, u kome važi pisano pravo.

Međutim, do današnjeg dana Srbija nije donela novi GZ. Zaostajanje i kaskanje za ostalim zemljama Evrope u pogledu ovog pravnog akta primorava nas da ga što pre donesemo.

- 2) Donošenje i stvaranje građanskog zakonika složen je proces i postupak. Obuhvata aktivnosti koje podrazumevaju usklađivanje postojećih zakonskih rešenja građanskog prava, uvođenje pravnog akta u savremeni koncept, njegovu nadgradnju i usklađivanje s međunarodnim ugovorima i standardima, kao i usaglašavanje s pravom Evropske unije.
- 3) Potreba za donošenjem građanskog zakonika u Srbiji jeste urgentna. Naša zemlja jedna je od malobrojnih koje ga nemaju iako je u XIX veku bila među prvima koje su ga donele.

Donošenje novog GZ Srbije od značaja je za pravni sistem i pravni poredak u celosti, za ustanovljavanje vladavine prava i postojanost pravnih institucija, te predstavlja najvažniji uslov za stvaranje pravne države. Na taj način, sva

građanska prava bila bi regulisana na jednom mestu i dostupna kako pravnim tako i fizičkim licima.

- 4) Novi građanski zakonik, po prirodi svoje kodifikacije, ima karakter čvrstog zakonodavnog okvira. Međutim, GZ ne bi smeo da postane smetnja razvoju pravne nauke kod nas, već da podstiče jačanje pravne sigurnosti i razvoj prava u Republici Srbiji. Za građansku kodifikaciju od značaja je i pitanje vrste i karaktera pravnih normi kojima se uređuju privatni odnosi. Ako zakonodavac danas na umu ima usaglašavanje našeg prava s pravom Evropske unije, osobine pravnih normi predstavljaće dodatni izazov. Pravne norme, načela, principi i sve ostalo iz obuhvata zakonodavnog postupanja mora biti tako napravljeno da omogući pravnu sigurnost, kao jedan od vrhovnih principa u pravu, ali i da „razmekša“ pravni sistem za potrebe uvođenja zajedničkog evropskog prava.
- 5) Apeli za donošenje novog građanskog zakonika najviše se čuju iz krugova koji u neposrednoj primeni prava nailaze na probleme usled nepostojanja relevantnog pravnog okvira, to jest građanskog zakonika. Praktična primena nekog zakona u svakodnevnom životu od krucijalnog je značaja jer se zakoni i drugi pravni akti donose radi stvaranja realnog, valjanijeg i humanog životnog ambijenta, a ne da bi se zadovoljila teoretska shvatanja.

Polazeći od postojećeg stanja zakonodavstva u oblasti građanskopravnih odnosa, ustanovljene sudske prakse i razvijene pravne teorije, zakonodavci će imati sve neophodne uslove da u našoj zemlji kodifikuju građansko pravo u obliku građanskog zakonika.

Zaključak

Srbija je zemlja duge pravne tradicije, koja potiče od srednjeg veka (Dušanov zakonik), pa sve do novog veka i donošenja Građanskog zakonika 1844. godine. Uz to, opredeljenost

naše zemlje da pristupi evropskim integracijama i postane članica EU podrazumeva izradu građanskog zakonika. Na taj način Republika Srbija bi se svrstala u korpus zemalja koje su građanskopravna pitanja uredile donošenjem upravo građanskog zakonika.

Kodifikovana zakonska rešenja doprineće znatnom povećanju pravne i socijalne sigurnosti svih pravnih subjekata. Veoma je značajno preventivno dejstvo mnogobrojnih odredaba ovog akta, naročito kad je posredi odgovornost za prozrokovanu štetu i njenu naknadu. Zato se očekuju poboljšanja u svakodnevnom životu građana i poslovanju pravnih lica.

Harmonizacija pravnih rešenja s pravom Evropske unije ubrzaće neophodne integracione procese, koji su bitan uslov za dalji prosperitetni razvoj Republike Srbije, njenih građana i pravnih lica.

Summary

New Civil Code of the Republic of Serbia and Reasons for Its Enactment

Nebojša Z. Stevanović

Serbia is a country with a long legal tradition that spans from the Middle Ages (Dusan's Code) to the new century and the enactment of the Civil Code in 1844, that was abrogated in 1946. Our country's commitment to the European integration and to becoming EU member implies the elaboration of a civil code. Thus, Serbia would join the group of countries which have regulated civil and legal issues by the enactment of a civil code.

Codified legal solutions will contribute to considerably increased legal and social security of all legal entities. The preventive effect of numerous provisions of this document, particularly as regards liability for damage caused and indemnity, is of great importance. For this reason, improvements in people's everyday life and in the operation of legal entities are anticipated. Harmonization of legal solutions with the EU law will accelerate the necessary integration processes which are the essential pre-condition for the further successful advancement of Serbia, its citizens and legal entities.

TRANSLATED BY: **VESNA TURUDIJA**